

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.I.21.161/2021/10.

A tanács tagjai: Dr. Harter Mária a tanács elnöke

Dr. Mocsár Attila Zsolt előadó bíró

Dr. Varga Edit bíró

A felperesek: I. rendű felperes neve

II. rendű felperes neve

(I és II. rendű felperesek címe)

III. rendű felperes neve

(III. rendű felperes címe)

A felperesek képviselője:

Dr. Ravasz László ügyvéd

(ügyvéd címe)

Az alperes: alperes neve

(alperes címe)

Az alperesek képviselője:

Nagy és Kiss Ügyvédi Iroda

(ügyvédi iroda címe)

ügyintéző: dr. Nagy Szilárd ügyvéd

A per tárgya: végrehajtás megszüntetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

a felperesek

A másodfokú bíróság és a jogerős határozat száma:

Egri Törvényszék

1.Pf.20.046/2021/11.

Az elsőfokú bíróság és határozatának száma:

Gyöngyösi Járásbíróság

3.P.20.215/2020/24.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 500.000 (ötszázezer) felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 2.651.600 (kétmillió-hatszázötvenegyezer-hatszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A peres felek 2006. augusztus 16-án aláírt, „CHF alapú szabad felhasználású jelzáloghitelre egyenletes részletfizetéssel” elnevezésű kölcsönszerződése alapján az alperes kölcsönt adott a felpereseknek, akik vállalták a kölcsön visszafizetését és járulékainak megfizetését.

[2] A kölcsön folyósításának egyik feltétele az volt, hogy a felperesek a deviza finanszírozás kockázata elnevezésű nyilatkozatot aláírják és az alpereshez benyújtják. Ebben a 2006. augusztus 16-ai keltezésű, a felperesek által aláírt tájékoztatásban az alperes felhívta a felperesek figyelmét, hogy viselni tartoznak a választott deviza kockázatait. Az idegen deviza átváltási aránya a napi piaci mozgások hatására változhat, az esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás előre nem látható, előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. Abban az esetben, ha a finanszírozás deviza nemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a tőke és kamata megfizetéséhez szükséges forint összeg. A kölcsön kamatait a kiválasztott deviza iránti nemzetközi kereslet-kínálat alapján alakuló elszámoló árak (LIBOR, EURIBOR) határozzák meg. Kitért a tájékoztatás arra is, hogy a kamatszint a finanszírozás devizanemében többnyire különbözik a forint kamatszintjétől és teljesen más tendenciát követhet. Mindezek következtében az alperes nem tud kötelezettséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt a felpereseknél bekövetkező többletterhet átvállalja. A felperesek elfogadták azt, hogy a kölcsönszerződés aláírása azt is jelenti, hogy a deviza alapú finanszírozásnak a kockázatairól világos tájékoztatást kaptak, a kockázati összetevőket ismerik, a kölcsönt ennek ismeretében is fel kívánják venni. A felperesek az árfolyamkockázati tájékoztatás aláírásával kijelentették, hogy a devizában történő finanszírozás általános kockázatairól szóló tájékoztatást elolvasták, megértették és tudomásul vették.

[3] A szerződés VII. pontjában „svájci frank klauzula” címszó alatt szerepel, hogy a felperesek megértették az alperes felvilágosítását, mely szerint a kölcsön esetében jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás. Ezen információ ismeretében is igénybe kívánták venni a kölcsönt.

[4] A felperesek a szerződésben meghatározott fizetési kötelezettségüket felszólítás ellenére nem teljesítették, ezért az alperes 2014. február 24-én a szerződést azonnali hatállyal felmondta, majd közjegyzői okirat záradékolásával végrehajtást kezdeményezett a felperesek ellen.

A felperesek keresete, az alperes védekezése

[5] A felperesek keresetükben az ellenük indult végrehajtás megszüntetését kérték – továbbiak mellett – arra hivatkozással, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem megfelelő, ezért, a végrehajtás alapjául szolgáló szerződés érvénytelen. Hivatkoztak arra is, hogy a szerződés érvénytelensége miatt a szerződésszegésre alapított felmondás sem lehet

érvényes. Okfejtésük szerint ezen túlmenően a végrehajtás megszüntetését az is indokolja, hogy a nem megfelelő árfolyamkockázati tájékoztatás következtében nem teljesült szerződéskötési céljuk: az, hogy a törlesztő részletek összege ne haladja meg a hasonló forint kölcsönök törlesztő részleteinek összegét a teljes futamidő alatt.

[6] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és másodfokú ítélet

[7] Az elsőfokú bíróság ítéletével elutasította a keresetet, az ítéletet a felperesek fellebbezését elbíráló másodfokú bíróság helybenhagyta. Az ítéletek indokolása szerint az alperes megfelelően tájékoztatta a felpereseket az árfolyamkockázatról, a tájékoztatás megfelelt a világosság és érthetőség követelményének, felismerhető volt a felperesek számára, hogy az árfolyamkockázatot teljes mértékben ők viselik, a törlesztő részlet változását az árfolyamváltozás, valamint a kölcsön kamatainak változása is eredményezheti.

[8] A további ítéleti indokok szerint a felperesek nem bizonyították, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, ebből következően a szerződés felmondásának érvénytelensége tárgyában tett hivatkozásuk is megalapozatlan. A felperesek célja nem a forint kölcsönhöz viszonyított alacsonyabb törlesztőrészlet és ügyleti kamat elérése volt, hanem az alperes által kölcsönként adott pénzösszeg felhasználása. Az alperest nem terhelte jogszabályon alapuló vagy szerződésből fakadó olyan kötelezettség, hogy a forint kölcsönkhöz képest alacsonyabb összegű törlesztő részlet és ügyleti kamat mértéket a futamidő végéig biztosítsa a felperesek számára. Az árfolyamkockázati tájékoztató megfelelő volt, ebből következően alappal nem lehetett arra hivatkozni, hogy a kölcsönfelvétellel járó üzleti kockázatot a felperesek nem vállalták, a megfelelő tájékoztatás kizárja az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségét.

[9] A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a felperesek keresetük indokai között nem hivatkoztak a szerződés azonnali hatályú felmondásának jogszerűtlenségére azon okból, hogy a szerződés azonnali hatályú felmondására vonatkozó kikötése tisztességtelen, ebből következően a másodfokú eljárásban ezt érdemben vizsgálni nem lehetett, eljárásjogi korlát [Pp. 235.§ (1) bekezdés] miatt.

A felülvizsgálati kérelem

[10] A jogerős ítélet ellen – hatályon kívül helyezése, a keresetnek helyt adó határozat meghozatala iránt – a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet. Álláspontjuk szerint a perben eljáró bíróságoknak hivatalból is vizsgálniuk kellett volna szerződési céljukat, ami – a Kúria Pfv.I.20.521/2020/9. számú ítéletében foglaltakkal ellentétben – az volt, hogy a forint kölcsönöknél alacsonyabb kamatú és törlesztő részletű kölcsönhöz jussanak. A jogvita eldöntése szempontjából alapvető jelentőségű lett volna a deviza alapú szolgáltatás igénybevétele fogyasztói céljának vizsgálata.

[11] A további felülvizsgálati érvelés szerint a bíróságok ugyancsak nem vizsgálták, hogy az alperes megfelelően tájékoztatta-e őket az árfolyamkockázat vállalásának gazdasági következményeiről. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás tisztességtelenségének megítélésekor az eset összes körülményeit figyelembe kell venni és nem lehet csupán az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat alapján dönteni. Az alperesnek az 1959-es Ptk. 205.§ (3) bekezdésén alapuló együttműködési kötelezettsége teljesítése során a tájékoztatás körében a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének 9/2006. (XI.7.) ajánlásában (a továbbiakban: PSZÁF ajánlás) foglaltakat is figyelembe kellett volna vennie, azaz a szakmai protokoll szerint kellett volna eljárnia. Az alperesnek tájékoztatást kellett volna adnia arról, hogy milyen gazdasági tényezők hatnak az árfolyamkockázatra, ezzel szemben az alperes abból indult ki a szerződés megkötésekor, hogy a forint árfolyama a futamidő alatt stabil marad. Ezt alátámasztja az is, hogy az alperes a hitelbírálatkor nem vette figyelembe, hogy a forint árfolyama a kirovó pénznemhez képest bármikor, bármilyen mértékben változhat. Az alperesnek a hitelbírálatkor figyelembe kellett volna vennie az általa ismert kockázatok miatt bekövetkező törlesztő részlet emelkedés lehetőségét. Kizárólag akkor ajánlhatta volna fel a deviza alapú kölcsönt, ha biztos abban, hogy a korlátlan mértékű árfolyamváltozás és ebből következően a törlesztő részletek emelkedése a futamidő alatt nem következik be, mivel ellenkező esetben a deviza alapú kölcsön szerződési céljuk megvalósítására nem volt alkalmas. Az nem volt elvárható tőlük, hogy feltételezzék: az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozatban leírt objektív kockázatok miatt bekövetkezik a futamidő alatt olyan árfolyam- és törlesztő részlet emelkedés, melynek következtében pénzügyi kötelezettségeik teljesítése lehetetlenné válik. Az alperesnek azt kellett volna megállapítania, hogy nem hitelképesek, de mivel az alperes hitelképesnek nyilvánította őket, ez azt bizonyítja, hogy az alperes a futamidő alatt stabil árfolyammal számolt. Az alperes azért nem végezte el megfelelően a hitelbírálatot és azért nem tájékoztatta őket az árfolyamot befolyásoló gazdasági tényezőkről, hogy elhitesse velük: nem adódik olyan körülmény, amely miatt fizetési nehézségeik keletkezhetnek, így tudta elérni, hogy felvegyék a kölcsönt. A tisztességtelen árfolyamkockázati tájékoztatás következtében érvénytelen a szerződés, melynek eredőjeként a szerződés felmondása is érvénytelen. A korlátlan árfolyamkockázatnak a fogyasztóra terhelése megfelelő ellentételezés nélkül tisztességtelen. Korlátlan, megfelelő ellentételezés nélküli árfolyamkockázat nem telepíthető a fogyasztóra, az átlagfogyasztó nem fogadna el 20%-os mértéket meghaladó törlesztő részlet változást. Abban az esetben, ha megfelelő tájékoztatást kaptak volna a tekintetben, hogy nem biztosított részükre a megfelelő ellentételezés az alacsonyabb kamaton keresztül a korlátlan árfolyamkockázat miatt, akkor nyilvánvalóan nem írták volna alá a szerződést. A C-609/19. számú ügyben született döntés értelmében: ha egy kölcsönt nyújtó nem biztosít a kölcsön felvevője részére megfelelő ellentételezést az árfolyamkockázat vállalása fejében, mindezt úgy kell tekinteni, hogy a fogyasztó nem kapott megfelelő tájékoztatást és ezért írta alá a számára nyilvánvalóan hátrányos szerződést, ezért tisztességtelen az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses rendelkezés, ebből adódóan pedig érvénytelen a kölcsönszerződés. A kölcsönt nyújtónak azt is meg kell határoznia a szerződésben, hogy meddig kell biztosítania a forint kölcsönöknél jelentősen alacsonyabb kamatot és törlesztő részletet, szabályozni kell, hogy milyen forint kölcsönökhöz viszonyítottan, milyen mértékű kamat és törlesztő részlet előnyt kell biztosítania.

[12] Okfejtésük szerint a másodfokú bíróság önkényes mérlegeléssel utasította el a felmondás jogszerűtlenségének megállapítására vonatkozó érvelésüket, hiszen engedélyezte a keresetváltoztatás előterjesztését. A szerződésnek az azonnali hatályú felmondás lehetőségére vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, mert bármilyen kis összegű tartozás esetében lehetővé teszi ezt. A felmondás azért is jogszerűtlen, mert ha az alperes megfelelően

teljesítette volna a deviza alapú főszolgáltatását, illetve figyelembe vette volna a tisztességtelenül felszámított összeget, akkor a kölcsönszerződés felmondásakor nem lett volna hátralékuk, azaz az alperes nem mondhatta volna fel a kölcsönszerződést.

[13] Hivatkoztak arra is, hogy a bíróságok ugyancsak önkényes mérlegeléssel állapították meg azt, hogy a közjegyzői okirat nem vesztette el közokirati jellegét, így sérült a 2016-os Pp. 279.§ (1) bekezdése. A korlátlan árfolyamkockázatot számukra előíró szerződési rendelkezés indokolatlan, egyoldalú előnyt biztosított az alperesnek, emiatt tisztességtelen. A szerződés tisztességtelen célra irányult, a tisztességtelen szerződést és az ezzel kapcsolatos kötelezettségvállaló nyilatkozatot a közjegyző nem foglalhatja közjegyzői okiratba. Sérelmezték, hogy a közjegyző sem adott tájékoztatást a deviza alapú szolgáltatás lényegéről.

[14] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására és felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére irányult. Hangsúlyozta, hogy az árfolyamkockázatról megfelelő tájékoztatást adott, az árfolyamkockázat felperesek általi viselése jogszerű. Nem tudta, nem tudhatta azt, hogy milyen irányban és milyen mértékben változik az árfolyam. A felperesek húsz éves futamidőt vállaltak, elvárható volt tőlük, hogy tájékozódjanak az őket érintő körülményekről. Az adott szerződéses konstrukció, az adott szerződéses feltételek elfogadhatóak voltak a felperesek számára, ezért kötötték meg a szerződést. Ha kétségük volt, például a hitelbírálatot érintően, lehetőségük volt arra, hogy ne kössék meg a szerződést. Stabil árfolyamról nem tájékoztatta a felpereseket, pontosan arról szólt a tájékoztatása, hogy az árfolyam nem stabil, különböző és összetett tényezők változásának kitett. A felperesek által hivatkozott PSZÁF ajánlás későbbi a perbeli szerződés megkötésétől, így a szerződéskötéskor az abban foglaltakat értelemszerűen figyelembe venni nem lehetett, de az ajánlás egyébként sem tekinthető jogszabálynak.

[15] A felperesek a felülvizsgálati kérelem benyújtását követően Pfv.5. és Pfv.7. sorszámokon előterjesztett beadványaikban, valamint a 2022. január 12-én megtartott felülvizsgálati tárgyaláson azzal egészítették ki felülvizsgálati érveiket, hogy tarthatatlanná vált a Kúria azon álláspontja, hogy a C-609/19. és C-776/19. számú döntésekben foglalt jogelvek nem alkalmazhatóak a magyar devizahiteles ügyekben, hiszen az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) a C-670/20. számú végzésében alkalmazta az említett két ügyben is hangsúlyozott jogelveket. Álláspontjuk szerint az EUB a C-670/20 számú végzésében arra mutatott rá, hogy az átláthatóság követelményére vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlat szerint a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően tájékoztatást kapjon a szerződési feltételekről és a szerződéskötés következményeiről. A perbeli esetben azonban az alperes a szerződés megkötése előtt nem tájékoztatta őket az árfolyamkockázatról, a külön árfolyamkockázati tájékoztatást a szerződés aláírását követően mutatták meg részükre. Az alperes nem bizonyította azt, hogy tájékoztatta volna őket az árfolyamváltozást befolyásoló gazdasági háttérrel (kamatparitás, vásárlóparitás), ebből pedig az következik (figyelemmel a C-670/20. számú végzés 31. pontjában foglaltakra), hogy az alperes a futamidő végéig stabil árfolyammal számolt, hiszen az EUB vélelmet állított fel, amikor kimondta: akkor számol a bank a futamidő végéig stabil árfolyammal, ha nem bizonyítja, hogy tájékoztatta a fogyasztót az árfolyamváltozást befolyásoló gazdasági háttérrel. Nem kaptak tájékoztatást kellő időben az árfolyamkockázatról, és ha ezt kereseti érvek között esetlegesen nem is szerepeltették, a bíróságoknak hivatalból kell vizsgálnia ezen körülményeket, pergazdaságossági szempontok is ezt indokolják.

[16] Az alperes a felperesek felülvizsgálati érveinek kiegészítésére úgy nyilatkozott, hogy megfelelő tájékoztatást nyújtott a szerződéskötést megelőzően az árfolyamkockázatról, a felperesek a per korábbi, felülvizsgálatot megelőző szakaszaiban a nem kellő időben történt tájékoztatásra nem hivatkoztak.

A Kúria döntése és jogi indokai

[17] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[18] A Pp. 270. § (2) bekezdésében és a Pp. 275. § (3) bekezdésében foglaltak együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálatot anyagi jogi vagy eljárásjogi jogszabálysértés egyaránt megalapozhatja; utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt.

[19] Az adott esetben a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, a Kúria egyetért annak helytálló indokaival is, azokat megismételni nem kívánja, csupán a felülvizsgálati kérelem többirányú érvelése kapcsán mutat rá az alábbiakra.

[20] A szerződés célját illetően a Kúria fenntartja a Pfv.I.20.521/20202/9. számú és a Pfv.I.21.135/2020/6. számú ítéletében kifejtetteket, melyek szerint az alacsony mértékű törlesztő részlet nem lehet valamely szerződés célja (kauzája). Kölcsönszerződés esetén a szerződés célja általában egy vagyontárgy megvásárlása, vagy egy beruházás pénzügyi fedezetének teljes vagy részbeni biztosítása, illetve bármely más, a kölcsönfelvevő által elérni kívánt cél, melynek eléréséhez az alacsony törlesztő részletek nem célt, csupán kedvezőbb feltételeket jelentenek. A kölcsön felvételére jelen esetben sem azért került sor, hogy a felperesek fizethessék az alacsony részleteket, hanem az, hogy biztosítsák a lakásfelújítás anyagi háttérét (ahogyan azt az I. rendű felperes a 2019. október 10-én megtartott tárgyaláson személyesen előadta). A törlesztőrészek nagysága valóban lényeges szerződési feltétel, melyet a perbeli szerződés esetében – a konstrukció lényegéből fakadóan – nagyban befolyásolt a lerovó pénznemnek (HUF) a kirovó pénznemhez (CHF) viszonyított árfolyam változása. Az ezzel kapcsolatos tájékoztatás nem megfelelő, ha az előbbiekre szerinti változás kockázata az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára nem volt érthető, nem volt világos, nem volt átlátható.

[21] Az 1959-es Ptk. 205.§ (3) bekezdésének értelmében a felek a szerződés megkötésénél együttműködni kötelesek és tájékoztatniuk kell egymást a megkötendő szerződést érintő minden lényeges körülményről. Ezt az általános együttműködési és tájékoztatási kötelezettséget a fogyasztónak minősülő ügyféllel megkötésre kerülő devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az 1996-os Hpt. 203.§-a akként konkretizálja, hogy a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, melynek tudomásul vételét az ügyfél aláírásával igazolja. A rendelkezésre álló iratok azt igazolják, hogy a felperesek írásbeli tájékoztatást kaptak, a szerződéskötés napján kockázatfeltáró nyilatkozatot írtak alá. A kölcsön folyósításának egyik feltétele volt, hogy a felperesek a deviza finanszírozás kockázata elnevezésű nyilatkozatot aláírják és az alpereshez benyújtják.

A külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozaton túlmenően az egyedi szerződés VII. pontjában „svájci frank klauzula” címszó alatt szerepel az árfolyamkockázattal kapcsolatos további tájékoztatás, melynek 2. alpontjában a felperesek kijelentették: megértették az alperes azon felvilágosítását, mely szerint a kölcsön esetében „jelentős” árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás. Ezen információ ismeretében is igénybe kívánják venni a kölcsönt.

[22] Az előbbiekre szerinti külön nyilatkozat és a szerződés VII. pontjában foglaltak alapján az állapítható meg, hogy a felperesek a szerződéskötést megelőzően kaptak tájékoztatást az árfolyamkockázatról. Az árfolyamkockázati tájékoztatást a szerződéskötést megelőzően írták alá, ezt követően pedig megkötötték a szerződést, ami tartalmazta a svájci frank klauzulát. Ezek ellenkezőjére utaló adat nincsen, a felperesek ezt a körülményt nem vitatták. A felperesek az eljárás korábbi szakaszában nem, csupán a felülvizsgálati érveik kiegészítését tartalmazó Pfv.7. sorszámú beadványukban hivatkoztak arra, hogy az árfolyamkockázatot feltáró nyilatkozatot a szerződés aláírását követően mutatták meg részükre. Korábbi kereseti hivatkozás hiányában a perben eljáró bíróságok nem foglalhattak állást ebben a kérdésben, így csupán megjegyzi a Kúria, hogy a felperesek állítását a rendelkezésre álló okiratok nem igazolják.

[23] Az árfolyamkockázati tájékoztatás „megfelelőségét” illetően a kockázatfeltáró nyilatkozatban és a szerződés VII. pontjában foglaltakat együttesen kellett figyelembe venni és értékelni, így e dokumentumok együttesen képezték a vizsgálat tárgyát.

[24] Az EUB árfolyamkockázati tájékoztatással összefüggésben felállított követelményrendszere szerint a tájékoztatásnak ki kell terjednie a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatására, annak a mechanizmusnak a konkrét működésére, amelyre az érintett feltétel utal. A tájékoztatásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó megértse: az árfolyamkockázatot ő viseli, az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, az korlátlan. Nem elegendő annak a lehetőségéről tájékoztatni a fogyasztót, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték emelkedhet, vagy csökkenhet, hanem értékelni kell tudnia az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[25] Az alperes árfolyamkockázati tájékoztatójában szerepel, hogy az idegen deviza átváltási aránya a napi piaci mozgások hatására változhat, az esetlegesen kedvezőtlen árfolyamváltozás előre nem látható, előre ki nem számítható többletköltséget okozhat. A felperesek érvelésével ellentétben az alperes nem számolt stabil árfolyammal, ezzel szemben éppen arról tájékoztatta a felpereseket, hogy a deviza átváltási aránya változhat.

[26] Az adott esetben az árfolyamkockázati tájékoztató tartalmazza annak a mechanizmusnak az ismertetését, mely szerint, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a tőkeösszeg és kamata megfizetéséhez szükséges forint összeg. A kölcsön kamatait a kiválasztott deviza iránti nemzetközi kereslet-kínálat alapján alakuló elszámoló árak (LIBOR, EURIBOR) határozzák meg. A kamatszint a

finanszírozás devizanemében többnyire különbözik a forint kamatszintjétől és teljesen más tendenciát követhet.

[27] A felpereseket terhelte az árfolyamkockázat, hiszen az szerepel az alperes árfolyamkockázati tájékoztatójában, hogy az alperes nem tud kötelezettséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt a felpereseknél bekövetkező többletterhet átvállalja.

[28] Az egyedi kölcsönszerződét VII. pontjában szerepel, hogy a felperesek megértették az alperes azon felvilágosítását, mely szerint jelentős árfolyamkockázatuk keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik és a kölcsön fedezete nem svájci frank forrás. Eszerint a felperesek tisztában voltak a devizában nyilvántartott kölcsön felvételének esetlegesen súlyos következményeivel, hiszen azt tudták, hogy a jövedelmük forintban keletkezik, amelyből svájci frank alapú kölcsönt kell törleszteniük.

[29] Nem kizárt az, hogy a felperesek az alacsonyabb kamatozás miatt választották a deviza alapú kölcsönt, ennek ellentételezéseként azonban számolniuk kellett a devizában nyilvántartott kölcsön esetleges súlyos következményeivel a kedvezőtlen árfolyamváltozás következtében, az alacsonyabb kamatra vonatkozó várakozásuk teljesült is. Az árfolyamváltozás irányát és mértékét az alperes nem tudta előre meghatározni.

[30] Az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy megfelelő tájékoztatást adott a felpereseknek az árfolyamkockázatról. Ha pénzügyi okiratokkal igazolja, hogy a részletes tájékoztatást (az 1996-os Hpt. 203.§-a szerint írásban) adott az ügyfele részére, az okiratokban feltárta előtte a szerződéses ügyletben őt érintő kockázatot és az ügyfél a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta, elfogadta, ebben az esetben a fogyasztóra száll annak bizonyítása, hogy nem megfelelő tájékoztatást kapott, az mégsem volt világos és érthető.

[31] Az alperes tájékoztatása következtében a felperesek valós képet tudtak alkotni az őket esetlegesen terhelő pénzügyi kötelezettség mértékéről, reálisan fel tudták mérni az általuk vállalt kockázatot és annak lehetséges következményeit is. A külön árfolyamkockázati tájékoztató minden pontja arra utal, hogy az árfolyamkockázat valós. Az adott esetben az alperes által adott árfolyamkockázati tájékoztatás tartalma megfelel az 1996-os Hpt. 203.§-ában előírtaknak, a 2/2014. PJE jogegységi határozatban, továbbá a C-26/13., C-186/16., C-51/17. számú előzetes döntéshozatali ügyekben született határozatokban foglaltaknak.

[32] A PSZÁF ajánlás nem jogszabály, így ha a pénzügyi intézmény nem jár el körültekintően a hitelbírálat során, önmagában ez még nem eredményezi az adott szerződés érvénytelenségét. Gondos hitelbírálat esetén is fennáll az árfolyamkockázat. A hitelező felelőssége a körültekintő hitelbírálat, s ezt elmulasztja, annak lehet az a következménye, hogy elmarad a kölcsönfelvevő részéről az önkéntes teljesítés és a hitelező igénye érvényesítése érdekében kénytelen peres eljárást, vagy ha lehetősége van rá, közvetlen végrehajtást kezdeményezni. Megjegyzi a Kúria, hogy a felperesek sem tudtak a hitelbírálattal összefüggésben megsértett jogszabályi rendelkezést megjelölni. Amennyiben a hitelbírálattal összefüggő felülvizsgálati érvelés helytálló lenne, annak – figyelemmel az 1959-es Ptk. 200.§ (2) bekezdésében foglaltakra – akkor sem lenne a perbeli szerződés semmissége a következménye. Ezzel a kérdéssel a Kúria a Gfv.VII.30.494/2018. számú ügyben foglalkozott és az ügyben hozott 3. sorszámú ítélete [19] pontjában rámutatott arra, hogy a bírói gyakorlat szerint a más jogági

szabályokat sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, továbbá, ha az a törvény értelmezéséből, az összes körülményből következik, márpedig a hitelbírálat esetleges nem gondos lefolytatása a megkötött szerződés érvénytelenségét nem eredményezi.

[33] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben előadtak tévedésre, megtévesztésre is utalnak, azonban a felek jogviszonyára irányadó 1959-es Ptk. 236.§ (1) bekezdésének megfelelően a tévedés és a megtévesztés a szerződés megtámadására adhat alapot, a megtámadást viszont a tévedés, vagy megtévesztés felismerésétől számított egy éven belül írásban kell közölni a másik féllel, a közlés eredménytelensége esetén pedig az igényeket haladéktalanul kell a bíróság előtt érvényesíteni. Azt a felperesek maguk sem állították, hogy a perbeli szerződést megtámadták volna és erre utaló adatok a peranyagból sem tűnnek ki.

[34] Az adott szerződéses konstrukciót a felperesek elfogadták, megkötötték a szerződést, a felpereseknek a szerződéses konstrukcióra – annak vélt hiányosságaira – vonatkozó általánosságokban mozgó, konkrétumok nélküli kifogásaival a Kúria érdemben foglalkozni nem tudott.

[35] Az I. rendű felperes a 2019. október 10-én megtartott tárgyaláson személyesen adta elő, hogy a szerződés megkötését megelőzően érdeklődtek az egyes szerződéses konstrukciókról, arra törekedtek, hogy alacsony kamatozású kölcsönt vegyenek fel, a tájékozódást követően döntöttek a perbeli kölcsön felvételéről. A reklámok szerződéskötésre gyakorolt hatását illetően arra mutat rá a Kúria, hogy azok nem váltak az egyedi szerződés részévé, a szerződéskötésre gyakorolt hatásuk nem bizonyított, a felperesek nem a reklámokat fogadták el, hanem az ismert tartalmú szerződést kötötték meg az alperessel.

[36] A felperesek a másodfokú eljárásban hivatkoztak az azonnali hatályú felmondás felülvizsgálati kérelemben is említett jogszerűtlenségére, azonban a másodfokú bíróság ítélete [26] pontjában kifejtette, hogy e kérdés érdemi vizsgálatának eljárásjogi akadályja volt: a kereset indokai között ugyanis nem szerepelt a szerződés azonnali hatályú felmondásának jogszerűtlensége azon okból, hogy az azonnali hatályú felmondásra vonatkozó szerződéses kikötés tisztességtelen. Mivel e kérdéssel a másodfokú bíróság nem foglalkozhatott érdemben, evonatkozásban nincsen jogerős ítéleti rendelkezés, amely felülvizsgálat tárgya lehetne.

[37] A közjegyzői okirattal kapcsolatos felülvizsgálati érvelést illetően a felperesek egyrészt tévesen jelölték meg az eljárási jogszabálysértésként hivatkozott jogszabályt, hiszen a jelen jogvita elbírálásának eljárásjogi keretét nem a 2016-os Pp., hanem az 1952-es Pp. jelöli ki, másrészt a felperesek ezen érvelése sem szerepelt kereseti érveik között.

Az előző pontban leírtakhoz hasonlóan ismét arra mutat rá a Kúria, hogy mivel felülvizsgálatnak a jogerős ítélettel szemben van helye, a felülvizsgálat csak arra terjedhet ki, ami a megelőző eljárásoknak is tárgya volt, amely kérdésben jogerős döntés született. Ezek a feltételek azonban a közjegyzői okiratot és eljárást illetően nem állnak fenn, emiatt mindezekkel a Kúria érdemben nem tudott foglalkozni.

[38] A C-609/19. számú előzetes döntéshozatali ügyben az EUB francia érvénytelenségi perrel összefüggésben adott választ a nemzeti bíróság által feltett kérdésekre. Az előzetes döntéshozatali eljárásban érintett per kiindulópontja eltér a jelen perbeli ügytől, hiszen az EUB döntésének indokolásából kitűnik: abban az ügyben a kölcsönszerződés – a jelen perbelitől eltérő szerződési konstrukció miatt – említést sem tett az árfolyamkockázatról. Az EUB által vizsgált szerződés kiindulópontja az volt, hogy az EUR és a CHF paritása nem változik, ezért a szerződő felek egyáltalán nem említették meg az árfolyamkockázatot. Ezzel szemben a jelen perbeli esetben az alperes tájékoztatta a felpereseket az árfolyamkockázatról. Az alperes eljárása megfelelt az EUB korábbi határozataiban (így a C-186/16., a C-51/17. és a C-118/17. számú határozatokban) a jelen perbelihez hasonló szerződési kikötések kapcsán említett szempontoknak.

[39] Az EUB a C-609/19. számú ügyben – a felülvizsgálati érveléssel ellentétben – arra a következtetésre jutott, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló a Tanács 93/13/EGK irányelvének 3. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy valamely kölcsönszerződés azon feltételei, amelyek előírják, hogy a számla pénzneme a deviza, a fizetés pénzneme pedig az euró és amelyek következtében az árfolyamkockázatot – amelynek felső határa nem korlátozott – a kölcsön felvevő viseli, a felek említett szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhet elő a fogyasztó kárára, amennyiben a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy ez utóbbi az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

A perbeli esetben a felperesek – megfelelő tájékoztatást követően – elfogadták azt, hogy az árfolyamváltozás következtében a törlesztő részlet akár jelentős mértékben is megemelkedhet, az árfolyamváltozásból eredő kockázat viselését teljes mértékben ők vállalták. Az árfolyamváltozást illetően felső határt nem állapítottak meg, azaz a felpereseket terhelő árfolyamkockázat nem korlátozott.

A C-609/19. számú előzetes döntéshozatali határozatból az állapítható meg: a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy a szolgáltató tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy a fogyasztó az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az általa támasztott feltételt. A jelen perbeli esetben az alperes világos és átlátható árfolyamkockázati tájékoztatást adott a felpereseknek, a felperesek pedig az árfolyamkockázati tájékoztatás megismerését követően elfogadták, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot viselik, megkötötték a perbeli szerződést és felvették a kölcsönt.

[40] A tagállami bíróságoknak döntéshozataluk során követniük kell az EUB határozataiban foglaltakat, azonban ezen követelmény ellenére sem lehet eltekinteni azon körülménytől, hogy az EUB elé kerülő ügyekben (is) a tényállások általában különbözőek, és az EUB határozataiban foglaltak alkalmazása során sem érvényesülhet egy mindent felülíró automatizmus. Emellett az EUB-nak olyan értelmezésre kell szorítkoznia, amely a konkrét ügyben a nemzeti bíróság által felhasználható; csak a konkrét ügyben felmerülő tények tükrében kell értelmezést nyújtania (Meilicke-ítélet, C-83/91.)

[41] Az EUB a C-670/20. számú ügyben nem minősítette az alperes árfolyamkockázati tájékoztatását, ez nem is tartozik a hatáskörébe, a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy egy adott árfolyamkockázati tájékoztatás megfelel-e a világosság és érthetőség követelményének. Az EUB a C-670/20. számú ügyben azt határozta meg, hogy milyennek kell lennie egy árfolyamkockázati tájékoztatásnak, hogy az megfeleljen az átláthatóság követelményének. Kimondta, hogy egy devizában nyilvántartott kölcsönszerződés keretében, amely a fogyasztót árfolyamkockázatnak teszi ki, nem felel meg az átláthatóság követelményének az, ha az e fogyasztóval közölt információk – még ha jelentős mennyiségűek is – azon a feltételezésen alapulnak, hogy a kölcsön pénzneme és a fizetés pénzneme közötti átváltási arány e szerződés teljes időtartama alatt stabil marad. Ez különösen akkor van így, ha az eladó vagy szolgáltató nem tájékoztatta a fogyasztót az árfolyamváltozásra esetlegesen kiható gazdasági háttérrel, így a fogyasztó számára nem tették lehetővé, hogy konkrétan megértse azt, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön felvétele esetlegesen súlyos következményekkel járhat a pénzügyi helyzetére. Az a körülmény, ha a szerződéses dokumentumokban nem szerepel a kölcsönfeltevőt kifejezetten arról tájékoztató szöveg vagy magyarázat, hogy a devizában nyilvántartott kölcsönszerződések különös kockázatokkal járnak, megerősítheti, hogy az átláthatóság követelménye nem teljesül.

[42] A jelen jogvitát az előbbtől eltérően azonban az árfolyamkockázati tájékoztatón túlmenően olyan egyedi tényállási elem is jellemzi, mint a szerződésbe foglalt „svájci frank klauzula”, amelyről a C-670/20. számú döntés nem tesz említést. A C-670/20. számú ügyben (a végzés 7. pontjából megállapíthatóan) az EUB kizárólag a kockázatteltérő nyilatkozatban foglaltakat vizsgálta, a végzés nem utal arra, hogy az egyedi szerződésbe svájci frank klauzulát iktattak volna (a C-83/91. számú ügyből következően azonban az értelmezési kör tények által behatárolt). Az adott esetben nem csupán a C-670/20. számú határozatban idézett nyilatkozat, hanem a két írásbeli dokumentum együttes tartalmából állapítható meg, hogy a felperesek tájékoztatást kaptak a forint súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatásáról, annak a mechanizmusnak a konkrét működéséről, melyre az érintett feltétel utal. A perbeli tájékoztatás alkalmas volt arra, hogy megértsék: az árfolyamkockázatot ők viselik, az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, az árfolyamváltozás súlyos következményekkel járhat. Értékelní tudták az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeikre gyakorolt – esetlegesen súlyos – következményeit is; megérthették, hogy akár jelentős árfolyamkockázatuk is keletkezhet abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik.

[43] Az EUB a C-397/11. számú előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló ügyben kimondta, hogy a fogyasztó és az eladó (vagy szolgáltató) közötti egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli pozitív beavatkozás egyenlítheti ki, azaz a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni az irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és a kereskedő közötti egyenlőtlen helyzetet. Következésképpen az uniós jog által az érintett területen a nemzeti bíróságokra ruházott feladat nem korlátozódik annak pusztá lehetőségére, hogy valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét megítélje, hanem magában foglalja e kérdés hivatalból történő vizsgálatának kötelezettségét is, amennyiben a rendelkezésükre állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek. Mindezek szerint az adott kérdések hivatalbóli megítélésének feltétele, hogy a bíróságok rendelkezésére álljanak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek, amelyek csak akkor fognak a bíróságok rendelkezésére állni, ha azokat a felek (elsősorban a felperes) a

bíróság rendelkezésére bocsátják. A keresetlevélnek tartalmaznia kell – továbbiak mellett – az érvényesíteni kívánt jogot, azaz a kereset tárgyát, mégpedig az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak megjelölése mellett. A felperesnek az érvényesíteni kívánt jogra vonatkozó minden releváns tényt elő kell adnia.

A perbeli esetben a bíróságok elbírálták a kereseti kérelmet, ennek során vizsgálták az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló – a felek által, így a felperesek által is felhozott – tényállításokat, az azokat megalapozó bizonyítékokat. Eljárásuk során mindezek vizsgálatát követően jutottak arra a következtetésükre, hogy a végrehajtás megszüntetése iránti kereset nem alapos. A bíróságoknak nem volt feladata hivatalból vizsgálni a per anyagát nem képező semmisségi okot, vagy okokat. Egyébként is csak a nyilvánvaló, vagy az eljárás adatai alapján egyértelműen megállapítható semmisséget lehet hivatalból figyelembe venni. A felperesek által a felülvizsgálati kérelemben állított azon körülmény, hogy a szerződés megkötését követően ismerték meg az árfolyamkockázati tájékoztatóban foglaltakat, ellentétes a bíróság rendelkezésére álló okirati bizonyítékokban foglaltakkal, e körben hivatalból vizsgálati kötelezettsége a bíróságoknak nem lehetett, még a felperesek által említett pergazdaságossági szempontból sem.

[44] A kifejtettekből következően a jogerős döntés nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria – a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján – hatályában fenntartotta.

Záró rész

[45] A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján felhívott Pp. 78. § (1) bekezdése szerint az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperesek viselik a saját felülvizsgálati költségüket és kötelesek az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére, amely költség az alperes képviselőjét ellátó jogi képviselő ügyvédi munkadíjának összege, melyet a Kúria a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányban állapított meg.

[46] A felperesek teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli a bírósági eljárásban a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a 14.§-ban foglaltak szerint.

[47] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2022. január 26.

Dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. előadó bíró, dr. Varga Edit s.k. bíró